

**VÅRDHUNDENS BETYDELSE FÖR PERSONER MED OLIKA
DEMENS SJUKDOMAR**

Kandidatprogrammet i omvårdnadsvetenskap, 60 högskolepoäng

Självständigt arbete, 15 högskolepoäng

Grundnivå

Examinationsdatum: 120508

Kurs: HT10

Författare:

Pirjo Choudhary

Handledare:

Britta Berglund

Examinator:

Anna Hansson

SAMMANFATTNING

Demenssjukdomar ökar i hela världen. De resurser som är avsatta för behandling och omhändertagande av personer med demenssjukdom är knappa. Nya alternativa metoder måste tas i bruk och de skall vara kostnadseffektiva. Olika slag av sällskapsdjur, bland annat hundar, har börjat användas i sjukvården som ett komplement till annan behandling inom bland annat demensvården.

Syftet var att belysa vårdhundens betydelse för personer med demenssjukdom.

En forskningsöversikt genomfördes som metod. De vetenskapliga artiklarna söktes fram i tre olika databaser och genom manuell sökning. Sammanlagt inkluderades sexton stycken artiklar i resultatet.

Resultatet visade att vårdhunden minskade agiterat beteende och oro samt ledde till förbättring av emotionella och fysiologiska funktioner. Vidare visade resultatet att livskvalitet höjdes och att det sociala engagemanget ökade.

Slutsatsen var att det är viktigt att hälso- och sjukvården har kunskap om att vårdhunden har en positiv påverkan på personer med demenssjukdom.

Nyckelord: personer med demenssjukdom, vårdhund, beteende, symtom

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
BAKGRUND	1
Demenssjukdom	1
Boende för personer med demenssjukdom	2
Anhöriga till personer med demenssjukdom	2
Vårdhunden	3
Hälsorisker mellan människa och hund	5
Vårdhundskolan i Sverige	5
Problemformulering	5
SYFTE	6
METOD	6
Urval	6
Genomförande	6
Databearbetning	7
Forskningsetiska överväganden	8
RESULTAT	8
Upplevelse av vårdhund på ett demensboende	8
Agiterat beteende	9
Emotionella funktioner	10
Fysiologiska funktioner	10
Kognitiva och icke-kognitiva symtom	10
Livskvalitet	10
Oro	11
Problematiska beteenden	11
Socialt engagemang	11
Negativa effekter	12
DISKUSSION	12
Metoddiskussion	12
Resultatdiskussion	14
Slutsats	17
Fortsatt forskning	17
REFERENSER	18
Bilagor I-II	

INLEDNING

Demenssjukdomar ökar i hela världen (Zigler-Graham, Brookmeyer, Johnson & Arrighi, 2008). De resurser som är avsatta för behandling och omhändertagande av personer med demenssjukdom i Sverige är knappa. Nya alternativa metoder måste tas i bruk och de skall vara kostnadseffektiva. De som är i produktiv ålder är inte så många som de som behöver hjälp och stöd, då medellivslängden ständigt ökar (Larsson & Rundgren, 2010). Olika slag av sällskapsdjur har börjat användas i sjukvården för att göra patienterna mer tillfredställda med livet. Speciellt hundar har utbildats för att användas inom vården.

BAKGRUND

Demenssjukdom

Inom de närmaste decennierna kommer befolkningens åldersfördelning att förändras i Sverige och i övriga världen, eftersom andelen äldre kommer att öka kraftigt (Larsson & Rundgren, 2010). När människan uppnår en hög ålder, ökar risken för demenssjukdomar. Antalet sjuka dubblas vart femte eller vart sjätte år (Zigler-Graham et al., 2008). Demenssjukdomen räknas som en folksjukdom. Det finns 180 000 personer med någon form av demenssjukdom i Sverige (Hjulström, 2011) och av dem har 100 000 personer Alzheimers sjukdom (Lökk, 2011).

Alzheimer är en kronisk och progredierande (fortskridande) hjärnsjukdom, som är dyr för samhället. Den ungefärliga årliga direktkostnaden är för demens 87 000 kronor per person. Där inkluderas medicinska resurser som öppenvårdsbesök, slutenvård, hembesök, telefonsamtal med mera. Något som inte räknas in är förlorad produktion, belastning på närstående och så vidare. Sjukdomsförloppet leder så småningom ofta till stort hjälpbehov och handikapp. Behovet av farmakologisk och medicinsk samt paramedicinsk behandling lika väl som omvårdnad och rehabilitering ökar (Lökk, 2011). Norberg (2005) skriver i ett projekt för Statens beredning för medicinsk utvärdering [SBU], att personer med demenssjukdom förr betraktades som levande döda. De sågs som objekt med hjärnskadan i förgrunden. Men så småningom har kunskaperna ökat om detta. Nu betraktas personer med demenssjukdom som människor som inte fungerar optimalt på grund av sin hjärnskada. Forskarna har noterat att känslolivet hos dessa personer är mer intakt än de tidigare har trott. Om bara omgivningen är positivt inställd klarar personer med demenssjukdom mer än förväntat. För att åstadkomma ett positivt vårdresultat i omvårdnaden av patienterna måste relationen mellan vårdare och personer med demenssjukdom vara bra. Eftersom samspelet mellan vårdare och personer med demenssjukdom spelar en viktig roll i omvårdnaden, är det avgörande med ny forskning, som försöker ta reda på hur samspelet kan utvecklas vidare och vilka insatser som har positiv effekt.

Symtom vid demenssjukdom

SBU (2006) skriver att symtom vid demenssjukdom är försämrat minne och nedsatt kognitiv funktion på grund av att nervceller dör. Medvetandegraden är opåverkad. Den största defekten är nedsatt minne. Försämrad tanke-, kommunikations- eller orienteringsförmåga samt nedsatt praktisk förmåga kan också ingå i demenssymtomen. Brist på dessa förmågor leder till svårigheter att upprätthålla inlärd färdigheter eller att klara vardagssysslor. En del av personer med demenssjukdom utvecklar även personlighetsförändringar, som leder till bristande insikt och dåligt omdöme, hämningslöshet, aggressivitet, känslomässig avtrubning och brist på empati.

Olika typer av demens

Demenssjukdomarna indelas vanligen i tre stora grupper: primärdegenerativa (ursprungligt nedbrytande) demenssjukdomar, där Alzheimers sjukdom är den vanligaste, vaskulära demenssjukdomar och sekundära demenssjukdomar. Orsakerna till de primärdegenerativa demenssjukdomarna är inte kända, däremot orsakas de vaskulära demenssjukdomarna av kärlskador i hjärnan på grund av åderförkalkning, efter till exempel hjärninfarkt eller hjärnblödning. De sekundära demenssjukdomarna är sekundära hjärnskador till somatiska sjukdomar orsakade av exempelvis B₁₂-brist eller alkoholskada. Det förekommer även blandformer av dessa huvudtyper (Larsson & Rundgren, 2010).

Behandling av demenssjukdom

Det finns ingen kurativ behandling mot demenssjukdomar men den farmakologiska behandlingen kan lindra och även förbättra symtombilden. Men tyvärr ger den behandlingen bara en måttlig förbättring och endast under en kort tid. Den enda behandling som finns i nuläget består av god professionell omvårdnad som skapar trygghet och säkerhet i vardagsmiljön (Larsson & Rundgren, 2010).

Boende för personer med demenssjukdom

Äldreomsorgen är en social rättighet, som regleras i den svenska socialtjänstlagen (Larsson & Rundgren, 2010). Omsorgen om äldre skall inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Äldre människor skall ha möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och kunna ha en aktiv och meningsfull tillvaro med andra människor. De äldre skall få det stöd och den hjälp i hemmet och annan service som de behöver för att kunna bo kvar. Det skall också finnas särskilda boendeformer anpassade för service och omvårdnad av äldre personer som behöver särskilt stöd (SFS 2001:453).

Huvudprincipen när det gäller omsorgen av äldre personer som behöver kommunal hjälp är att förstärka möjligheterna till kvarboende i det egna hemmet så länge som möjligt. Detta skall vara utgångspunkten, även där den äldre har omfattande behov av tillsyn, omvårdnad och övrig vård vilket skall uppnås med hjälp av utbyggd hemtjänst och primärvård, ökning av kvälls- och nattpatruller, ökad dagverksamhet och trygghetslarm. När kvarboende inte är möjligt längre finns det olika former av särskilda boenden som till exempel ålderdomshem, servicebostäder, gruppboende och sjukhem. Cirka 14 000 personer med demensdiagnos bor i gruppboenden eller på särskilda avdelningar vid sjukhem och ålderdomshem i Sverige (Larsson & Rundgren, 2010).

Anhöriga till personer med demenssjukdom

Att vara anhörig till en person med demenssjukdom innebär ofta att bli en informell vårdare. Bland de äldre som får vård hemma är det tio gånger fler personer med demenssjukdom som får informell vård än personer utan demenssjukdom. Mängden informell vård ökar också avsevärt med avancerad sjukdom, medan den formella vården inte ökar på samma sätt. Denna informella vård verkar mer kompensera för den bristande formella vården än komplettera den och ger på så sätt ökat ansvar för de anhöriga till personer med demenssjukdom (Norberg, von Strauss, Kåreholt, Johansson & Wimo, 2005).

I en svensk studie av Holst och Edberg (2011) visade det sig att bördan för anhörigvårdare ökade under en period av tre år samtidigt som tillfredställelsen av vårdandet sjönk. Bördan var relaterad till anhörigvårdarnas allmänna hälsa och beteendet hos personerna med demenssjukdom som anhörigvårdarna hade svårt att klara av. Kvinnorna upplevde oftare än männen ökad börda i början av studien och efter två år och männen rapporterade oftare tillfredställelse av vårdandet efter ett och tre år. Det var även vanligare att barn och svärsöner och -döttrar som var anhörigvårdare kände att det var jobbigare att vårda sina anhöriga än vad makar eller makor kände.

I en australiensisk studie berättade anhöriga som vårdade sina släktingar med demenssjukdom om en mängd olika erfarenheter som de upplevt under tiden de tog hand om sin släkting eller när släktingen hade flyttat till särskilt boende. För de anhöriga var det viktigt att få upprätthålla sin egen hälsa. De upplevde det jobbigt att vara utan stöd av egen familj under hela den tid som de tog hand om sin släkting med demenssjukdom. När sjukdomen hade kommit till slutstadiet kände de anhöriga stort behov av både instrumentellt och psykosocialt stöd. De stunder när någon släkting, vän eller någon professionell vårdare tog över och avlastade de anhöriga var mycket uppskattade. Men ännu mer värderades det psykosociala stödet i form av erkännandet av de anhörigas roll, att hjälpa till med svåra beslut eller bara att ha en empatisk person att tala med. Vissa anhöriga fick stöd av sin yogalärare, begravningsentreprenör, präst, professionell rådgivare eller socialarbetare. Mycket uppskattat stöd kom från anhörigvårdarnas stödgrupp. I gruppen fick de anhöriga information och råd, där diskuterades medlemmarnas aktuella behov, de anhöriga uppmanades sköta sin egen hälsa och de förbereddes inför sin älskade anhörigas död. Grupperna leddes av sjukvårdspersonal som kunde hjälpa till att förmedla kontakter med olika myndigheter som de anhöriga behövde ha i vissa situationer (Shanley, Russell, Middleton & Simpson-Young, 2011).

De flesta anhörigvårdarna hade varken tid eller ork att ha några intressen och nätverk utanför hemmet. När de fick avlastning för vården gick tiden åt till hushållsarbete istället för avslappning eller socialisering. Ensamheten ökades ytterligare genom att vänner och till och med släktingar drog sig undan från både personerna med demenssjukdom och anhörigvårdarna. Mest ensamma kände de anhöriga sig då kontakten och intimiteten försvann med den person som hade varit den närmaste och viktigaste personen i deras liv; personen med demenssjukdom (Shanley et al, 2011).

När sjukdomen närmade sig slutstadiet ökade behovet av mer professionell omvårdnad. Antingen utökades kommunal hemvård eller så flyttades dessa personer till någon annan boendeform. För anhöriga var det svårt att ha förtroende för de anställda vårdarna. De trodde inte att vårdarna kunde ge god vård till deras sjuka anhöriga. Vissa anhöriga vistades konstant på boendet och vårdade där sina kära. I vissa fall klagade de över vården till ledningen för boendet. Andra anhöriga var mer positiva för att de hade kunnat lämna av sina anhöriga till boendet och de berömde personalen där. Det var mycket viktigt att de anhöriga fortfarande involverades i olika beslut som gällde vården av deras släktingar med demenssjukdom (Shanley et al., 2011).

Vårdhunden

Burch har rapporterat att den första kända dokumentationen av djur i sjukvården i terapeutisk mening, var på 1790-talet i York, England. Där uppmuntrades patienter med mentala sjukdomar att promenera genom trädgårdar där de konfronterades med olika typer av tamdjur som de även skulle sköta om (enligt Palley, O'Rourke & Niemi, 2010, s. 199).

Djur har länge använts inom demensvård i USA, exempelvis har personer med demenssjukdom fått besök av djurägare med djur från närliggande gårdar och ungdomar från 4-H-gårdar. Dessa besök är utformade för äldre personer med utökade möjligheter för socialisering samt tillfälle ”att tala om gamla tider” och nöjen. I särskilda boenden för äldre och personer med demenssjukdom har utvecklingen gått mot att främja konceptet att inrättningarna ska ha egna djur (som till exempel hundar, katter, fåglar och fiskar), som lever tillsammans med de boende och även sköts om av dem med hjälp av personalen. Många boenden för äldre och personer med demenssjukdom tillåter att husdjur kommer på besök och gör små inlärd tricks för de boendes nöje. Vissa anställda tar med sig sina egna husdjur till arbetet och låter djuren umgås med de boende. Att använda djur som alternativbehandling för att förbättra patienternas funktion, sinnesstämning och beteende inom demensvård har vuxit till en viktig terapeutisk valmöjlighet (Buettner, Fitzsimmons & Barba, 2011).

Förekomst av djur inom vården

Det är vanligt förekommande i USA med hund i vården, men även katter, fåglar och fiskar förekommer. Det är inte bara inom äldre- och demensvården djuren finns, utan de förekommer även inom pediatriken samt inom ungdoms- och vuxenvården. Djuren ”arbetar” även på akutvårds-, rehabiliterings-, psykiatri- och brännskadeavdelningar i USA (Palley et al, 2010). Även i Sverige har det länge funnits äldreboenden där personalen har haft sin egen hund med på arbetet. Det finns boenden där de boende tillåts ha sitt eget djur som till exempel hund, katt, burfågel eller akvariefiskar. Men det har inte funnits någon struktur vad gäller vårdhundsverksamheten. Inte förrän år 2008 började vårdhundar utbildas i Sverige när vårdhundskolan startade (Höök, 2010).

Vårdhundsverksamhet i USA

Buettner et al. (2011) informerar om Delta Society, en nationell, ideell organisation i USA, som hjälper människor att leva friskare och lyckligare genom att integrera sällskapsdjur i vården med hjälp av utbildning för animal assisted activity (AAA) och animal assisted therapy (AAT).

Animal assisted activity

Denna metod ger möjlighet till motiverande, pedagogiska, rekreations- och/eller terapeutiska fördelar för att höja livskvaliteten. Metoden används i olika miljöer av specialtränade professionella, yrkesverksamma djurskötare och/eller volontärer tillsammans med djur som uppfyller specifika kriterier och innebär i grunden att djur kommer och hälsar på hos de sjuka och de äldre. Det finns inga specifika behandlingsmål för något besök. Volontärerna och djurskötarna ges inga detaljerade instruktioner. Besökens innehåll är spontana och det finns inga tidsangivelser för besökens längd (Delta Society, n.d).

Animal assisted therapy

Detta är en målinriktad intervention där djuret uppfyller specifika kriterier i en väsentlig del av behandlingsprocessen. Professionell vårdpersonal med specialistkunskaper arbetar tillsammans med djuren. Metoden är utformad för att främja förbättring av human fysisk, social, känslomässig och/eller kognitiv funktion, och genomförs i olika former i grupp eller individuellt. Denna process skall dokumenteras och utvärderas, det skall finnas specifika mål för varje individ och resultatet skall mätas (Delta Society, n.d).

Båda metoderna är viktiga men AAT används ofta som komplement till de mera traditionella behandlingarna. Sjuksköterskor och andra terapeuter arbetar tillsammans med djurskötare för att förbättra patienternas fysiska, emotionella, kognitiva och beteendemässiga tillstånd. De positiva terapeutiska resultaten beror på interaktionen mellan människan och djuret (Buettner et al., 2011).

Hälsorisker mellan människa och hund

Det är viktigt att ta reda på om det förekommer pälsdjursallergi bland patienter, anhöriga eller bland personalen innan vårdhunden införs på enheten (Höök, 2010). En sjukdom som kan överföras från djur till människor är zoonos. Den finns normalt hos djur och kan infektera människor. Det bästa sättet att förhindra smittspridning är att tvätta händerna efter kontakt med djur. Djurskötarna får utbildning om smittspridningen av sjukdomar och alla boende och all personal rekommenderas att hålla en god handhygien efter att de har umgåtts med djuren. Djuren får pälsvård före varje besök och tassarna torkas av efter att de har besökt sjukvårdsinrättningar. Personer med demenssjukdom uppmanas att desinficera sina händer före och efter att de har varit i kontakt med djuren för att undvika spridning av sjukdomar (Buettner et al., 2011).

Vårdhundskolan i Sverige

Idén till vårdhundskolan uppkom av de erfarenheter som sjuksköterskan Ingeborg Höök fått genom att hon under många år använt hundar i sitt arbete och på så sätt observerat hundkontaktens goda effekter. Även jägmästaren Sven Hultman bidrog med sina erfarenheter av naturkontaktens betydelse för hälsan, särskilt i relation till naturvård och friluftsliv. Både Ingeborg Höök och Sven Hultman kom under sina studiebesök i USA i kontakt med AAT som gav dem inspiration och kunskap om att inte bara patienter, utan även anhöriga och personal hade nytta av djurkontakt. Projekt Vårdhundskolan startades år 2006 i Uppsala och drivs av den ideella föreningen Hälsans Natur. Syftet med projektet var att främja och utveckla verksamheter där natur- och djurkontaktens läkande och hälsofrämjande kraft användes, speciellt inom vård, skola och omsorg. År 2008 beslutade Allmänna Arvsfonden att ge ekonomiskt stöd till föreningen under tre år för projektet ”Hund i vården”, numera kallat ”Vårdhundskolan”, och senare förlängde fonden sitt stöd med ytterligare ett år. Projektet har två målgrupper: äldre med demenssjukdom samt personer med förvärvad hjärnskada, till exempel stroke. Kontakt med hundar kan ge stor hälso nytta även i andra sammanhang, till exempel i missbruks- och kriminalvård, psykiatri, inom skolan med mera. Planen är att vårdhundskolan så småningom skall kunna utveckla utbildningar även för dessa grupper. Det finns för närvarande två olika utbildningar inom vårdhundskolan: deltagare med hund (blivande vårdhundsteam) och deltagare utan hund (vårdpersonal). En vårdhund skall alltid bära identitetsbricka, vilken erhålls först efter godkänt prov. Utbildningen är mellan sex och tolv månader (Vårdhundskolan, u.å.).

Problemformulering

Demenssjukdomarna ökar och är kostsamma för samhället (Löck, 2011). Nya kostnadseffektiva metoder behöver utvecklas. Det finns inte någon kurativ behandling mot demenssjukdomar och då är det viktigt att rikta in sig på god professionell omvårdnad som skapar trygghet och säkerhet i vardagsmiljön (Larsson & Rundgren, 2010). Sammanställning av forskning på vårdhundens betydelse för personer med demenssjukdom behövs för att kunna undersöka om vårdhundsverksamheten kan vara ett alternativ.

SYFTE

Syftet var att belysa vårdhundens betydelse för personer med demenssjukdom.

METOD

I denna studie valdes forskningsöversikt som metod för att sammanställa forskning i ämnet. Att göra en forskningsöversikt handlar om att skapa en översikt över kunskapsläget inom ett visst område (Friberg, 2006).

Urval

Urvalskriterierna var vetenskapliga artiklar skrivna på engelska och ”peer reviewed”. Artiklarna handlade om vårdhundar inom demensvård. Rewievs exkluderades från studien.

Genomförande

Artikelsökningen genomfördes i databaserna Cumulative Index of Nursing and Allied Health (Cinahl), PubMed och PsycINFO. Cinahl är en databas som täcker omvårdnad, sjukgymnastik och arbetsterapi och databasen är specialiserad på omvårdnadsforskning. PubMed är en bred databas som täcker bland annat medicin, omvårdnad och odontologi och tidskriftsartiklarna är huvudsakligen vetenskapliga. PsycINFO är en bred databas som täcker psykologisk forskning internationellt inom medicin, omvårdnad och andra närbelägna områden (Forsberg & Wengström, 2008).

En provsökning gjordes den 6/11-11 i databasen Cinahl. Sökningar gjordes i Subject Headings med sökorden dementia och pet therapy (datorn föreslog pet therapy istället för animal assisted therapy). Dessa sökningar begränsades till att endast omfatta artiklar på engelska språket och som var ”peer reviewed” och kombinerades med booleska sökoperatoren AND. Booleska sökoperatörer är ord som kombinerar söktermer på olika sätt. (Willman, Stoltz & Bahtsevani, 2011). I den andra sökningen i Cinahl den 6/1-12 kombinerades sökorden dementia, pet therapy och nursing care men dessa gav inga resultat alls. Då kombinerades endast sökorden dementia och pet therapy igen, men denna gång gav de inte lika många träffar som när provsökningen gjordes den 6/11-11, se tabell 1. Svenska ord som demens och omvårdnad användes i PubMed och översattes genom svenska Medical Subject Headings (MeSH) till dementia och nursing care på engelska. Författaren lyckades inte hitta någon MeSH-term för vårdhund därför valdes det engelska begreppet animal assisted therapy. Detta sökord fungerade även med sökningar som gällde animal assisted activity. Dessa sökningar kombinerades med begränsningen att endast omfatta artiklar på engelska språket. Därefter gjordes ännu en sökning där ordet animal assisted therapy byttes ut mot pet therapy, vilket innebar ytterligare träffar, se tabell 1.

En ny sökning gjordes i PubMed den 20/1-12 med sökorden Alzheimer`s disease och animal assisted therapy och en sökning i PsycINFO gjordes den 24/1-11 med sökorden dementia och animal assisted therapy, resultaten redovisas i tabell 1. De flesta artiklarna återfanns i alla tre databaserna. Titlarna granskades och abstract lästes och de artiklar som var relevanta för syftet valdes till studien. Manuell sökning gjordes genom att läsa olika artiklars referenslistor. Enligt Forsberg och Wengström (2008) är manuell sökning ett vanligt tillvägagångssätt när litteraturstudier görs. En manuellt sökt artikel inkluderades i studien. Sammanlagt inkluderades 16 artiklar i resultatet.

Tabell 1. Sökschema över artiklar

Databas	Sökord	Träffar	Granskade titlar	Granskade abstract	Granskade artiklar	Valda artiklar
Cinahl 6/11-11 Prov	Dementia AND pet therapy	57	1	1	1	1
Cinahl 6/1-12	Dementia AND pet therapy AND nursing care	0	0	0	0	0
Cinahl 6/1-12	Dementia AND pet therapy	18	18	13	6	6
PubMed 6/1-12	Dementia AND animal assisted therapy	20	20	4	2	2
PubMed 6/1-12	Dementia AND animal assisted therapy AND nursing care	6	6	1	0	0
PubMed 6/1-12	Dementia AND pet therapy AND nursing care	15	15	5	3	3
PubMed 20/1-12	Alzheimer`s disease AND animal assisted therapy	10	10	0	0	0
PsycINFO 24/1-12	Dementia AND animal assisted therapy	23	23	8	3	3

Databearbetning

Först lästes de valda artiklarna igenom för att få en känsla för innehållet. Sedan söktes likheter och skillnader utifrån syftet för att kunna bearbeta materialet. Artiklarna sammanställdes i en matris, bilaga I. Artiklarnas vetenskapliga kvalitet granskades och redovisades. Enligt Friberg (2006) skall kvaliteten granskas när lämpliga studier har identifierats. Detta gjordes med hjälp ett bedömningsunderlag modifierat efter Berg, Dencker och Skärsäter (1999) samt Willman et al. (2011), bilaga II.

Under arbetets gång tillämpades ett tillvägagångssätt som innebar att det även skulle vara lätt för någon annan att göra om hela undersökningen. Således dokumenterades arbetet noga under metodbeskrivningen. Det är viktigt att i metodbeskrivningen ange sökstrategier, databaser, urvalsförfarande, kriterier för värdering och planerad analys (Forsberg & Wengström, 2008).

Forskningsetiska överväganden

När en forskningsöversikt planeras är det viktigt att göra etiska överväganden vad gäller urval och presentation av resultat. Det är viktigt att välja studier som har godkänts av etiska kommittéer eller där noggranna etiska överväganden har gjorts. Vidare är det nödvändigt att redovisa alla artiklar som ingår i studien. Alla resultat skall redovisas även om de inte skulle stödja forskarens egen åsikt (Forsberg & Wengström, 2008). Författaren är ansvarig för studiens innehåll. Dit hör bland annat tillvägagångssättet, tillförlitligheten i resultatet och textens kvalitet (Vetenskapsrådet, 2011). Dessa etiska aspekter följdes i möjligaste mån i denna forskningsöversikt.

RESULTAT

Resultatet inkluderar 16 vetenskapliga primärartiklar varav en som var kvalitativ (Kawamura, Niiyama & Niiyama, 2009), de övriga var kvantitativa studier. Resultatet av den kvalitativa studien redovisades för sig och resultaten av de kvantitativa studierna ordnades under lämpliga rubriker. I resultatredovisningen gjordes jämförelser mellan likheter och skillnader. De flesta studierna gjordes på deltagare boendes på vårdhem. Men det fanns även andra boendeformer presenterade i studierna som specialvårdsavdelningar, dagvård, psykiatriska slutenvårdsavdelningar, ålderdomshem och eget boende. Se tabell 2.

Tabell 2. Boendeformer bland deltagarna

Vårdhem	Specialvårds- avdelning	Dagvård	Psykiatrisk slutenvårds- avdelning	Ålderdoms- hem	Eget boende
7 st	3 st	2 st	2 st	1 st	1 st
Kawamura et al., 2009; Kawamura Niiyama, M. & Niiyama, H., 2007; Marx et al., 2010; Moretti et al., 2011; Richeson, 2003; Ruckdaschel & Van Haitsma, 2001; Sellers, 2005	Churchill, Safaoui, McCabe, & Baun, 1999; Kongable, Buckwalter & Stolley, 1989; McCabe, Baun, Speich & Agrawal, 2002	Kanamori et al., 2001; Mossello et al., 2011	Walsh, Mertin, Verlander & Pollard, 1999; Zisselman, Rovner, Shmuelly & Ferrie, 1995	Kramer, Friedmann & Bernstein, 2009	Fritz, Farver, Kass & Hart, 1995

Upplevelse av vårdhund på ett demensboende

Resultatet från en kvalitativ intervjustudie baserad på åtta kvinnor med olika grader av demenssjukdom, boendes på ett demensboende, delades in i sex teman (Kawamura et al., 2009).

Positiva känslor för hundar

Alla deltagarna tyckte antingen om hundar eller hade neutrala känslor för dem. När hundar kom på besök ledde kommunikationen med hundarna ofta till positiva känslor. Deltagarna såg fram emot att få träffa hundarna och det blev den behagligaste stunden i deras liv på vårdhemmet. Deltagarna återgav en vanlig kommentar i början av varje session som ”Oh...how cute.”

Självförtroende

Deltagarna kände ansvar för att delta i hundens uppfostran. Individuella interaktioner med hundarna tillät deltagarna att gradvis kopplas samman med hunden. De kunde uttrycka sig på det här sättet: ” I understand her [the dog] well.”

Kärleksfulla minnen om hundar

Genom interaktionen med hundarna mindes deltagarna de sista erfarenheterna och njutbara minnena av sina egna hundar. De pratade vid upprepade tillfällen om sina hundar och mindes mer och mer över tiden. Varje deltagare verkade minnas många episoder om sin hund och berättade både lyckliga och olyckliga händelser för volontärer och personal på vårdhemmet.

Avbrott från daglig rutin

Vissa deltagare kände sig stressade över sitt dagliga liv på vårdhemmet, som till exempel att känna sig ensam och irriterad inför kontakten med andra boende och personal. Vårdhundssessionerna och möjligheten att umgås med hundarna minskade denna stress.

Interaktion mellan boenden med hjälp av hundarna

Deltagarna berättade hur deras interaktion med hundarna ledde till en förbättrad relation till de andra deltagarna och boendena på vårdhemmet. De tyckte att det var trevligt att se de andra boendena leka och prata med hundarna. Deltagarna blev även mer intresserade av andra människor runt omkring sig.

Ökad kommunikation med volontärer

Många av vårdhundssessionernas volontärer var studenter på universitetet och deltagarna betraktade dem som levande och energiska. Deltagarna utnyttjade tiden under interaktionen med hundarna som en möjlighet att få en känsla av sällskapslivet utanför vårdhemmet.

De kvantitativa studiernas resultat har ordnats under rubriker som visade vårdhundens påverkan på olika problemområden hos personer med demenssjukdom.

Agiterat beteende

Churchill et al. (1999) kom i sin studie fram till att agiterat beteende totalt sett var lågt under hela observationstiden. Den huvudsakliga effekten av vårdhundens närvaro var statistiskt signifikant och interaktionen med hunden och tiden skilde sig inte statistiskt signifikant. Fritz et al. (1995) kom fram till att sällskapsdjurens närvaro dämpade agiterat beteende och aggressivitet när de gjorde studien hemma hos personer med demenssjukdom. Även resultatet av Richesons (2003) undersökning visade att terapeutisk rekreation med AAT-intervention kan sänka agiterat beteende. Sellers (2005) och Zisselman et al. (1995) kom även de fram till att efter AAT-sessioner minskade agiterat beteende hos deltagarna.

Emotionella funktioner

De emotionella funktionerna hos personer med demenssjukdom förbättrades fortlöpande under hela undersökningstiden i studien av Kawamura et al. (2007). Sorgen sjönk hos Alzheimerssjuka personer på dagvården när hundar kom på besök jämfört med kontrollaktiviteter (Mossello et al., 2011). Observation av emotionella funktioner visade att deltagarna njöt mer av tillvaron när sällskapsdjur var närvarande (Ruckdeschel & Van Haitsma, 2001).

Fysiologiska funktioner

Episoder av hyperaktivitet rapporterades mer sällan hos deltagarna i studien när hundar eller katter var närvarande (Fritz et al., 1995). Medelvärde av salivprov som visade stressvärderingar sjönk efter första AAT-sessionen och ännu mer efter andra AAT-sessionen i experimentgruppen medan medelvärdet ökade i kontrollgruppen (Kanamori et al., 2001). De motoriska aktiviteterna ökade jämfört med kontrollaktiviteter (Mossello et al., 2011). Ingen signifikant skillnad kunde mätas mellan AAT-grupp och kontrollgrupp gällande både systoliskt och diastoliskt blodtryck, men det fanns en lätt nedgång av medelvärdet av det diastoliska blodtrycket i AAT-gruppen efter 12 veckor. Det fanns en signifikant reduktion av hjärtslagen i AAT-gruppen innan och efter interventionen. Analyser av avdelningarnas ljudnivåer under 12 veckor visade sänkt nivå endast hos AAT-gruppen (Walsh et al., 1995). Majoriteten av deltagarna både i AAT-grupp och i kontrollgrupp visade förbättrat eller stabilt resultat i att klara-sig-själ-funktionen (Zisselman et al., 1995). Den likhet som kunde ses i dessa resultat var den att resultaten av olika fysiologiska funktioner var något positivt. Motsatsen till dessa studier visade studien av Kawamura et al. (2007) där forskarna kom fram till att de motoriska funktionerna försämrades över tiden.

Kognitiva och icke-kognitiva symtom

Fritz et al. (1995) undersökte icke-kognitiva symtom hos patienter med Alzheimers sjukdom som bodde hemma. Studien visade att de som umgicks med hundar och katter hade lägre prevalens i några av de ickekognitiva beteendena än de som inte umgicks med djur. Bland annat ångest, hallucinationer och verbal aggression hade lägre prevalens. Däremot hade sällskapsdjur ingen påverkan på passiva sinnesstämningsstörningar så som depression. Kawamura et al. (2007) fick som resultat i sin studie att de mentala funktionerna förbättrades initialt och därefter försämrades igen något. Till motsats i studien av Fritz et al. (1995) visade Moretti et al. (2011) att AAT förbättrade depressiva symtom med hela 50 procent. Deras studie visade även förbättring i kognitivt beteende bland deltagare i AAT-sessioner.

Livskvalitet

Moretti et al. (2011) rapporterade att de flesta deltagarna upplevde förbättrad livskvalitet efter vårdhundskontakten. Livskvaliteten ökade efter interventionen enligt en modifierad version av Quality of Life in Dementia Scale i studien som genomfördes av Ruckdeschel och Van Haitsma (2001). Deltagarna upplevde livskvalitet i områden som fysisk hälsa, sinnesstämning, familjen och förmågan att göra saker för nöjes skull.

Oro

Oron dämpades hos personer med demenssjukdom när de umgicks med hundar och katter (Fritz et al. 1995). Samma resultat blev det i studien av Mossello et al. (2011) där personer med Alzheimerssjukdom på dagvården fick besök av vårdhundar. Även Ruckdeschel och Van Haitsma (2001) observerade minskad oro när djur var närvarande.

Problematiska beteenden

Problematiska beteenden sjönk i gruppen med AAT och ökade i kontrollgruppen (Kanamori et al, 2001). De mest frekventa typerna av problematiska beteenden som uppvisades var aggressivitet och samarbetsproblem samt irrationella och rastlösa beteenden. Dessa beteenden minskade fortlöpande under dagsskiftet jämfört med kvällsskiftet över en fyraveckors period. Totalt var problematiska beteenden signifikant mindre under kvällsskiftet jämfört med dagsskiftet och inga signifikanta skillnader i problematiska beteenden var observerade genom studien under kvällsskiftet (McCabe et al., 2002). Studien av Walsh et al. (1995) kunde inte visa någon signifikant skillnad i problematiska beteenden mellan AAT-grupp och kontrollgrupp före och efter interventionen.

Socialt engagemang

Sociala beteenden mättes gällande duration och frekvenser. Statistiskt signifikanta skillnader i socialt beteende kunde mätas genom att övervaka personernas lutningar, leenden, blickar, beröringar och verbala kommunikation mot andra människor mellan sessionerna. Vårdhundens närvaro förbättrade socialt beteende genom att öka uttrycken i ord, leenden, blickar, lutningar och beröring. Blickar och leenden kan betraktas som indikatorer för behag och intresse, medan beröring är en viktig del av kommunikationen. Deltagarna observerades initiera kommunikationen med hundarna och forskarna (Churchill et al., 1999). Personer med Alzheimerssjukdom ökade signifikant sitt sociala beteende under tiden vårdhunden var närvarande. Men det fanns ingen skillnad mellan situationer när hunden kom på besök eller när den var placerad permanent på vårdavdelningen. Inga signifikanta skillnader kunde mätas av ökningen i socialt beteende när individuella och gruppsessioner jämfördes med varandra (Kongable et al., 1989). Alla sociala objekt (en ensam person, med en hund eller med AIBO, en robohund) stimulerade till sociala interaktiva beteenden hos deltagarna. Alla tre objekt stimulerade till diskussioner, beröring, blickar, leenden och skratt (Kramer et al., 2009). Personerna med demenssjukdom kunde engageras med olika slags hundrelaterad stimuli. De flesta reagerade mest positivt för riktiga hundar jämfört med endast någon enstaka positiv attityd för hundfärgläggningsaktivitet. Robohunden, hundvalpsvideon och plyschhunden fick också positiva reaktioner. Statistiska analyser visade inga signifikanta skillnader i engagemangens varaktighet, men personerna var längst engagerade i hundvalpsvideon, följt av riktiga hundar, robohunden, plyschhunden och sist i hundfärgläggningsaktiviteten. Studien visade även att personerna föredrog en stor hund framför en mellanstor eller liten hund (Marx et al., 2010). Terapeutisk rekreation med AAT ökade den sociala interaktionen hos personer med demenssjukdom (Richeson, 2003; Sellers, 2005). Social interaktion ökade signifikant från första till sista veckan av vårdhundsinterventionen (Richeson, 2003). Observation av den sociala funktionen visade att deltagarna var mer nöjda när sällskapsdjur var närvarande (Ruckdeschel & Van Haitsma, 2001).

Negativa effekter

Av alla observerade personer hade två stycken negativa reaktioner mot vårdhunden (de skrek åt och sparkade hunden). I grupsittningar när vårdhunden var på besök upplevdes totalt fem negativa reaktioner. När hunden vistades permanent på avdelningen ökade de negativa reaktionerna till sammanlagt åtta stycken på grupsittningarna. Samtliga negativa reaktioner kom från samma två personer (Kongable et al., 1989). Personer som hade mindre sympati för sällskapsdjur visade mer förvirring när djuren var närvarande (Ruckdaschel & Van Haitsma, 2001).

DISKUSSION

Metoddiskussion

Syftet med denna studie var att beskriva vårdhundens betydelse för personer med demenssjukdom. Forskningsöversikt valdes som metod för att sammanställa forskning inom ämnet. Metoden var lämplig för att få svar på syftet. Att göra en forskningsöversikt handlar om att skapa en översikt över kunskapsläget inom ett visst område (Friberg, 2006). Det var svårt att hitta tillräckligt med lämpliga artiklar till studien. Under sökningarna gjordes inga tidbegränsningar eftersom ämnet är så pass ungt och de empiriska studierna inte var så många. Den äldsta artikeln var från 1989. Om studien gjorts inom äldreården eller utifrån djurens betydelse istället för vårdhundens betydelse för personer med demenssjukdom hade det gett fler artiklar att välja på, men i detta fall styrde intresset.

Sökningarna gjordes i databaserna Cinahl, PubMed och PsycINFO. Vedertagna MeSH-termer i PubMed och Subject Headings i Cinahl och PsycINFO användes i sökningarna. Sökningarna gjordes i fritextsökningar med hjälp av boolska sökoperatoren AND. Ett vanligt sätt att välja sökbegrepp är att utgå från ord i frågeställningen och söka på enstaka ord eller ordkombinationer med hjälp av logiska sökoperatörer. Sökorden kombineras då i en fritextsökning med hjälp av de boolska operatorerna (Forsberg & Wengström, 2008). I föreliggande studie var det titeln som innehöll huvudsökorden. Eftersom det inte gick att hitta någon MeSH- term eller Subject Heading för ordet vårdhund användes det engelska begreppet animal assisted therapy (AAT) som kombinerades med dementia och i vissa fall med nursing care. Animal assisted therapy som sökord fungerade även när det handlade om att söka artiklar med AAA. I vissa fall föreslog datorn att använda pet therapy istället för AAT. Eftersom Alzheimers sjukdom är den vanligaste av demenssjukdomarna kombinerades även detta ord med AAT vid en sökning. Det var stor skillnad i antalet träffar mellan provsökningen den 6/11-11 och den andra sökningen den 6/1-12 i Cinahl. Provsökningen gav 57 träffar och den andra sökningen 18 träffar med samma sökord och sökmetod.

Även en manuell sökning gjordes för att få tillräckligt med artiklar i studien. När en intressant artikel hittades studerades referenslistan för att söka ytterligare artiklar till studien. När en intressant artikel hittas som rör problemområdet skall referenslistan studeras (Forsberg & Wengström, 2008). De flesta artiklarna återkom i alla tre databaserna och även i referenslistor där en manuell sökning gjordes och då valdes databasen där artiklarna hittades först. Istället för AAT använde de äldre artiklarna begreppet pet therapy men i föreliggande studie användes benämningen AAT hela tiden för enkelhetens skull.

Endast en kvalitativ artikel hittades till studien. Det kan vara svårt att göra kvalitativa studier bland personer med demenssjukdom eftersom personerna beroende på graden av demenssjukdom kan ha svårt att bli intervjuade. Med hjälp av kvalitativa studier förbättras förståelsen av personers upplevelser, erfarenheter, förväntningar eller behov (Friberg, 2006).

Vid bearbetning av de kvantitativa artiklarna söktes gemensamma problemområden där användning av vårdhund hade visat någon effekt. Problemområden ändrades till lämpliga underrubriker och artiklarna inordnades och redovisades där. De flesta artiklarna handlade om samma problem så det var lätt att hantera dem i underrubrikerna.

Studierna i föreliggande arbete visade att det var vanligt att använda observationsstudier när personer med demenssjukdom studerades. I samband med observationer kunde det finnas risker att observatören missade något väsentligt eller att den person som observerades tröttnade innan han/hon blev observerad så att resultatet då blev missvisande (Kongable et al, 1989).

Under arbetets gång tillämpades ett tillvägagångssätt som innebar att det även skulle vara lätt för någon annan att göra om hela undersökningen. Arbetet dokumenterades fortlöpande. Enligt Forsberg och Wengström (2008) är det viktigt att dokumentera tillvägagångssättet noga under metodbeskrivningen. I sökningarna användes vedertagna MeSH-termer och Subject Headings i tidigare nämnda databaser. Artiklarna lästes om flera gånger för att kunna redogöra studien på ett korrekt och objektivt sätt. Det var peer-reviewed originalartiklar. Klassificering och värdering av artiklarna gjordes enligt Sophiahemmet Högskolas bedömningsunderlag modifierad efter Berg et al. (1999) och Willman et al. (2011), se bilaga II. I de flesta studierna var deltagarantalet litet och det gjorde att klassificeringen blev lågt. Bortfallet var litet förutom i studien gjort av Fritz et al. (1995). Där skickades frågeformuläret hem till vårdarna till personer med demenssjukdomar. De kanske inte var så motiverade att observera deltagarna och svara på frågorna. Avsaknaden av erfarenhet hos författaren att kvalitetsbedöma vetenskapliga artiklar bidrog till svårigheten att göra en rättvis bedömning.

Vårdhundsverksamhet har spridits över hela västvärlden. Av dessa sexton studier genomfördes majoriteten, tio stycken, i USA. Tre studier var från Japan, två från Italien och en studie från Australien. Förvånansvärt var att det inte hittades en enda studie från England. Skulle studien gjorts om vårdhundens betydelse inom äldreården skulle det blivit studier från England också för där har de implementerat vårdhund i denna verksamhet.

I åtta av artiklarna (Churchill et al., 1999; Kawamura et al., 2009; Kawamura et al., 2007; Kongable et al., 1989; McCabe et al., 2002; Moretti et al., 2011; Richeson, 2003; Sellers, 2005) hade etiskt godkännande hämtats och i fyra artiklar (Marx et al., 2010; Mossello et al., 2011; Ruckdeschel & Van Hantsma, 2001; Walsh et al., 1995) hade samtycke hämtats av antingen deltagaren eller hans/hennes anhöriga. I fyra artiklar framkom inte något om etiska överväganden (Fritz et al., 1995; Kanamori et al., 2001; Kramer et al., 2009; Zisselman et al., 1995). Även artiklar som inte nämnde något om etiskt godkännande togs med till studien.

Att göra en forskningsöversikt på egen hand har både för- och nackdelar. Att kunna disponera tiden och arbetssättet själv är positivt, men avsaknaden av möjligheten att diskutera studien med någon annan och kunna dela arbetsbördan är negativt. Att alla artiklarna var på engelska kan ha lett till vissa missförstånd i förståelse som har gjort att innehållet har blivit feltolkat.

Det är viktigt att känna till forskarens förståelse eftersom forskarens eget perspektiv och egen världsbild används för tolkning av data. Forskaren kan inte helt frigöra sig från sina förutfattade meningar. Därför är det viktigt att inte glömma bort att diskutera vilken inverkan forskarens förståelse har haft. (Forsberg & Wengström, 2008).

Resultatdiskussion

Syftet med föreliggande studie var att beskriva vilken betydelse vårdhunden har för personer med demenssjukdom. Eftersom det var svårt att hitta tillräckligt med artiklar till studien inkluderades några artiklar från sent 1900-tal, trots att liknande studier vanligtvis endast använder artiklar från de senaste tio åren.

Två av artiklarna hade samma författare men den ena studien var en kvalitativ och den andra var en kvantitativ studie. På så sätt behövde inte resultaten jämföras med varandra (Kawamura et al., 2009; Kawamura et al., 2007).

Vårdhunden väckte det egna intresset för sig själv, medpatienterna och omgivningen hos personerna med demenssjukdom. Interaktionen med hundarna stimulerade personerna till att börja uttrycka sig själva. Deltagandet i AAA gav personerna en positiv avkoppling från de vardagliga rutinerna. Kontakten med människorna utanför vårdhemmet var uppiggande för deltagarna (Kawamura et al., 2009). På grund av det lilla antalet deltagare och dessutom att alla var kvinnor går det inte att generalisera resultatet.

Resultatet i fem av studierna (Churchill et al., 1999; Fritz et al., 1995; Richeson, 2003; Sellers, 2005; Zisselman et al., 1995) visade att agiterat beteende minskade hos personer med demenssjukdom när vårdhunden var närvarande. Richeson (2003) visade i sin studie att beteendet sjönk omedelbart när AAT-interventionen pågick och ökade under uppföljningsfasen av pilotstudien. Förklaringen av ökningen av agiterat beteende under uppföljningsfasen kunde vara det, att AAT-interventionen tillhandahöll en meningsfull aktivitet och att när aktiviteten upphörde och behovet av meningsfull aktivitet inte blev mött, återkom det störande beteendet. Att agiterat beteende minskade i närvaro av vårdhund visade även en australiensisk studie gjord av Filan och Llewellyn-Jones (2006).

När personen blir sjukare i sin demenssjukdom förlorar han/hon talförmågan och har då lätt att bli agiterad i sitt beteende när människorna i omgivningen inte förstår honom/henne. Men hunden är inte beroende av ord utan läser kroppsspråk och har ögonkontakt med personen och ger stöd på sitt sätt (Baun & McCabe, 2003). Då blir personen med demens inte agiterad.

De emotionella funktionerna förbättrades enligt studierna gjorda av Kawamura et al. (2007), Mossello et al. (2011) samt Ruckdeschel och Van Haitsma (2001). Enligt Mossello et al. (2011) berodde förbättringen av emotionella funktioner på vårdhundens närvaro och inte på att det skulle ha varit en konsekvens av social stimulus eftersom en signifikant skillnad observerades mellan vårdhund och plyschhund. Det är många gånger lättare att visa sina känslor mot hundar än andra människor. Hundar avvisar inte känslor, det kan däremot människor göra.

Olika slags fysiologiska funktioner förbättrades i de flesta studierna (Fritz et al., 1995; Kanamori et al., 2001; Mossello et al., 2011; Walsh et al., 1995; Zisselman et al., 1995) förutom i studien av Kawamura et al. (2007) som visade att de motoriska funktionerna sjönk kontinuerligt under tolv månader. Forskarna trodde att detta berodde på patienternas höga ålder och att de inte fick någon sjukgymnastik. Här kan resultaten relateras till Laun (2003) som i sin studie kom fram till att hunden effektivt kunde påverka försvunna färdigheter som beror på demenssjukdom. Tillbakadragandet kunde minskas genom att stimulera de olika sinnen; handen kunde känna pälsen och värmen av hundens kropp, luktsinnet stimulerades genom att känna lukten av en valps andedräkt, att följa hundens rörelser stimulerade synen och hörseln kunde stimuleras med hundens olika läten som till exempel flämtningar. Personer med demens övade på sitt tal när de kallade på hunden och härmade dess läten. Det blir också lättare att röra sig när personerna vill böja sig och klappa hunden, när de vill ge hunden godis och när de letar efter hunden. Sådana små övningar gör stor nytta i det vardagliga livet.

Hundar påverkade även kognitiva och icke-kognitiva funktioner hos personer med demenssjukdom. Fritz et al. (1995) visade att ångest, hallucinationer och verbal aggression minskade när personerna umgicks med hundar och katter. Denna undersökningsgrupp hade ingen signifikant skillnad i mängden av ickekognitiva symtom mellan hundar och katter utan resultaten blev samma. I den här studien rapporterade vårdarna sina observationer angående symtomen hos personerna med demenssjukdom. Om vårdarna hade positiva känslor mot hundar och katter kan det ha förvrängt deras iakttagelseförmåga och påverkat resultatet. Depressionen hos personerna blev inte påverkad av sällskapsdjuren enligt denna studie men i motsats till detta visade Moretti et al. (2011) att depressionen minskade till hälften genom AAT. Det är sexton år mellan dessa studier. Är det människan som har förändrats eller metoden med vårdhundar? Kan det vara medicineringen i kombination med AAT som har bättre verkan nu? Fritz et al. (1995) gjorde sin studie hemma hos personer med demenssjukdom och Moretti et al. (2011) gjorde studien på vårdhem. Det är svårt att veta om boendet hade någon betydelse.

Buettner et al. (2011) tar upp betydelsen av AAT som uppmuntran att uttrycka sina känslor och få kognitiv stimulans genom diskussioner om gamla minnen. Även andra problem som personer med demens drabbas av, som exempelvis fall, begränsad fysisk funktion, störande beteende, apati, depression och känsla av ensamhet, påverkas positivt genom AAT-interventionen.

I studien av Kawamura et al. (2007) förbättrades de mentala funktionerna under de sex första månaderna men sedan försämrades de under de följande sex månaderna. Det kan vara så att personerna som deltar i studien behöver nya stimulanser lite då och då.

Att kunna höja en patients livskvalitet är väl alla sjuksköterskors mål. Moretti et al. (2011) samt Ruckdeschel och Van Haitsma (2001) visade i sina studier att djur kan höja människans livskvalitet. I den sistnämnda studien upplevde deltagarna förhöjd livskvalitet i områden som fysisk hälsa, sinnesstämning, familj och förmåga att göra saker för nöjes skull.

Oro är ett svårt symtom hos personer med demenssjukdom. Att umgås med djur och speciellt med hundar kan minska oron. Detta har visats i studier gjorda av Fritz et al. (1995), Mossello et al. (2011) samt Ruckdeschel och Van Haitsma (2001). Att kunna sitta stilla och klappa hunden är rogivande för vem som helst. Samtidigt känner personerna sig trygga när de vet att hunden vaktar i närheten.

Olika problematiska beteenden förekommer hos personer med demenssjukdom. Kanamori et al. (2001) märkte i sin studie att aggressivitet, ängslan och fobier minskade, men det var svårt att veta om detta berodde på AAT eller deras deltagande i dagvårdsverksamhet. De mest frekventa typerna av problematiska beteenden i studien av McCabe et al. (2002) visade sig vara aggressivitet, samarbetsproblem samt irrationella och rastlösa beteenden. Det skedde fortlöpande en minskning av problem under dagskiftet jämfört med kvällsskiftet under fyra veckor. Under vecka tre ökade beteendena något och detta kan bero på att Halloween-festligheter ägde rum under denna vecka. Resultaten visade även totalt sett att problematiska beteenden var signifikant mindre under kvällsskiftet jämfört med dagskiftet. Detta kan bero på medicineringen av lugnande medel och att deltagarna hade fler besökare hos sig och mindre personal på kvällstid. Studien av Walsh et al. (1995) kunde inte visa någon signifikant skillnad i problematiska beteenden mellan AAT- grupp och kontrollgrupp före och efter interventionen. Men analysen av avdelningarnas ljudnivåer under 12 veckor visade sänkta nivåer endast i AAT-gruppen. Detta tros bero på att när vårdhunden var närvarande minskade spontana och urskillningslösa vrålanden och skrikanden samt patienternas svordomar och verbala oförsämda uttryck mot personalen och andra patienter.

Förändring av det sociala engagemanget till det bättre var det tydligaste gemensamma resultatet i de flesta studierna (Churchill et al., 1999; Kongable et al., 1989; Kramer et al., 2009; Marx et al., 2010; Richeson, 2003; Ruckdeschel & Van Haitsma, 2001; Sellers, 2005). Det är lätt att förstå att så är fallet. När hundägare är ute med sina hundar är det naturligt att börja prata med hunden och dess ägare. Det händer varje dag med författaren också. Det känns behagligt när hunden ses springa lös och leta efter något att leka med ute i naturen. Även Buettner et al. (2011) skrev i sin artikel hur hunden kunde förbättra det sociala beteendet i mindre grupper. Sociala interaktioner, vilka ger möjligheter till ömsesidigt samspel, gynnar personernas värdighet och ger dem ökat självförtroende. I samband med AAT får personer med demenssjukdom möjlighet till nära fysisk kontakt med en varm kropp, känna hjärtslag och andning, smeka mjuk hud och päls och ge kramar. Dessa erfarenheter kan vara sällsynta för de personer som inte längre bor hemma. Djuren tillhandahåller känslan av förundran och mening och fungerar som avledning och något att se fram emot när det finns långa dagar att fylla ut (Buettner et al., 2011). Enligt Filan och Llewellyn-Jones (2006) gynnade hunden det sociala beteendet hos personer med demenssjukdom.

Det är sjuksköterskans uppgift att hitta lösningar för att personer med demenssjukdom ska ha den optimala funktionen och att möta deras sociala och emotionella behov. Miljön där dessa personer bor är viktig för att åstadkomma balans i deras liv. Vårdhunden kan bli en positiv stimulus i miljön runt personer med demenssjukdom. De kan vara en källa till social gemenskap, åstadkomma psykiskt och fysiskt välmående, gynna självuppskattning, sprida lugn och stimulera gamla minnen av sällskapsdjur. Sjuksköterskan spelar en viktig roll genom att designa vårdhundsprogram för den här populationen (Kongable et al., 1989).

Det finns människor som är rädda för hundar. De har kanske aldrig haft någon kontakt med sällskapsdjur. När de sedan hamnar bland djuren är det en ovanlig situation för dem. I studien av Kongable et al. (1989) fanns två personer som stördes av kontakten med hundar i gruppssessionerna. De skrek och sparkade hundarna flera gånger. Personer som hade mindre sympati för sällskapsdjur blev mer förvirrade i närvaro av djuren (Ruckdeschel & Van Haitsma, 2001). De kunde kanske bli osäkra på hur de skulle bete sig i djurens närvaro och hamnade i ett förvirringsstillstånd istället.

Att introducera hundar i demensboende är fördelaktigt för att hundar kan läsa kroppsspråk vilket gör att de reagerar på ett lämpligt sätt, de kan initiera interaktioner mellan personerna och de visar verklig ömhet och behag under interaktionerna. Hundägarna är dessutom villiga att komma med sina hundar utan att ta betalt (Marx et al., 2010).

Slutsats

Vårdhunden har en positiv påverkan på personer med demenssjukdom. Agiterat beteende kan dämpas och de emotionella funktionerna kan bli bättre. Vissa fysiologiska och kognitiva funktioner påverkades positivt. Livskvaliteten ökade och oron dämpades. Problematiska beteenden som aggressivitet, samarbetsproblem samt irrationella och rastlösa beteenden minskade och det sociala engagemanget ökade. Det är viktigt att hälso- och sjukvården har kunskap om att införandet av vårdhund på demensboende har en positiv påverkan på personer med olika demenssjukdomar.

Fortsatt forskning

Det kom i föreliggande studie fram att det inte fanns så många empiriska studier gjorda om vårdhundens påverkan på personer med demenssjukdom. Antalet personer med demenssjukdom ökar samtidigt som det inte finns någon kurativ behandling mot sjukdomen. Då är det viktigt att utveckla omvårdnaden runt dessa personer. Vårdhundsverksamhet är ett alternativ som behöver utvecklas och utforskas mer både i Sverige och i övriga världen. Det behövs fler och större randomiserade kontrollerade studier, gärna kvalitativa studier där personers egna upplevelser, erfarenheter, behov och förväntningar undersöks. Det går att intervjua de personer med demenssjukdom som inte har fortskridit så långt i sin sjukdom.

REFERENSER

- Baun, M., & McCabe, B. (2003). Companion Animals and Persons with Dementia of the Alzheimer`s Type: Therapeutic Possibilities. *American Behavioral Scientist*, 47, 42-51.
- Berg, A., Dencker, K., & Skärsäter, I. (1999). *Evidensbaserad omvårdnad: Vid behandling av personer med depressionssjukdomar* (Evidensbaserad omvårdnad, 1999:3). Stockholm: SBU. SFF.
- Buettner, L., Fitzsimmons, S., & Barba, B. (2011). Animal-assisted therapy for clients with dementia. Nurse´s role. *Journal of Gerontological Nursing*, 37(5), 10-4.
- Churchill, M., Safaoui, J., McCabe, B., & Baun, M. (1999). Using a therapy dog to alleviate the agitation and desocialization of people with Alzheimer`s disease. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 37(4), 16-21.
- Delta Society. (n.d). *Improving human health through service and therapy animals*. Hämtad 29 november, 2011, från <http://www.deltasociety.org/Page.aspx?pid=319>
- Filan, S., & Llewellyn-Jones, R. (2006). Animal-assisted therapy for dementia: a review of the literature. *International Psychogeriatrics*, 18(4), 597-611.
- Forsberg, C., & Wengström, Y. (2008). *Att göra systematiska litteraturstudier: Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Stockholm: Natur och Kultur (2:a utg.).
- Friberg, F. (Red.). (2006). *Dags för uppsats- vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.
- Fritz, C., Farver, T., Kass, P., & Hart, L. (1995). Association with companion animals and the expression of noncognitive symptoms in Alzheimer`s patients. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 183(7), 459-463.
- Hjulström, S.-C. (2011). *Skrämmande siffror inom demensvården*. Hämtad 29 november, 2011 från Demensförbundet: <http://www.demensforbundet.se/se/aktuellt/91>
- Holst, G., & Edberg, A.-K. (2011). Wellbeing among people with dementia and their next of kin over a period of 3 years. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 25(3), 549-557.
- Höök, I. (2010). *Hund på recept. Den professionella vårdhunden*. Stockholm: Gothia Förlag AB.
- Kanamori, M., Suzuki, M., Yamamoto, K., Kanda, M. Matsui, Y., Kojima, E., Fukawa, H., Sugita, T., & Oshiro, H. (2001). A day care program and evaluation of animal-assisted therapy (AAT) for the elderly with senile dementia. *American Journal of Alzheimer`s Disease and Other Dementias*, 16(4), 234-239.
- Kawamura, N., Niiyama, M., & Niiyama, H. (2009). Animal-assisted Activity. Experiences of institutionalized japanese older adults. *Journal of Psychosocial Nursing*, 47(1), 41-47.

- Kawamura, N., Niyama, M., & Niyama, H. (2007). Long-term evaluation of animal-assisted therapy for institutionalized elderly people: a preliminary result. *Psychogeriatrics*, 7, 8-13.
- Kongable, L., Buckwalter, K., & Stolley, J. (1989). The effects of pet therapy on the social behavior of institutionalized Alzheimer`s clients. *Archives of Psychiatric Nursing*, 3(4), 191-198.
- Kramer, S., Friedmann, E., & Bernstein, P. (2009). Comparison of the effect of human interaction, animal-assisted therapy, and AIBO-assisted therapy on long-term care residents with dementia. *Anthrozoös*, 22(1), 43-57.
- Larsson, M., & Rundgren, Å. (2010). *Geriatriska sjukdomar*. (3: je upp.). Lund: Studentlitteratur.
- Laun, L. (2003). Benefits of Pet Therapy in Dementia. *The Journal for the Home Care and Hospice Professional*, 21(1), 49-52.
- Lökk, J. (2011). Parkinson och Alzheimer kostar samhället allt mer. Åldrande befolkning och medicinska framsteg ger allt dyrare vård och omsorg. *Läkartidningen*, 108(47), 2422-2423.
- Marx, M., Cohen-Mansfield, J., Regier, N., Dakheel-Ali, M., Srihari, A., & Thein, K. (2010). The impact of different dog-related stimuli on engagement of persons with Dementia. *American Journal of Alzheimer`s Disease and Other Dementias*, 25(1), 37-45.
- McCabe, B., Baun, M., Speich, D., & Agrawal, S. (2002). Resident dog in the Alzheimer`s special care unit. *Western Journal of Nursing Research*, 24(6), 684-696.
- Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., Negretti, F., Sacchetti, C., & Atti, A. (2011). Pet therapy in elderly patients with mental illness. *Psychogeriatrics*, 11, 125-129.
- Mossello, E., Ridolfi, A., Mello, A., Lorenzini, G., Mugnai, F., Piccini, C., Barone, D., Peruzzi, A., Masotti, G., & Marchionni, N. (2011). Animal-assisted activity and emotional status of patients with Alzheimer`s disease in day care. *International Psychogeriatrics*, 23(6), 899-905.
- Norberg, A. (2005). *Demensforskningen har just börjat se människan*. Hämtad 1 november, 2011 från statens beredning för medicinsk utvärdering [SBU]: <http://www.sbu.se/sv/Vetenskap--Praxis/Vetenskap-och-praxis/2149/>
- Norberg, G., von Strauss, E., Kåreholt, I., Johansson, L., & Wimo, A. (2005). The amount of informal and formal care among non-demented and demented elderly persons-results from a Swedish population-based study. *International Journal of Geriatric Psychiatry*. 20(9), 862-71.
- Palley, L., O'Rourke, P., & Niemi, S. (2010). Mainstreaming animal-assisted therapy. *Ilar Journal/ National Research Council, Institute of Laboratory Animal Resources*. 51(3), 199-207.

Richeson, N. (2003). Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia. *American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias*, 18(6), 353-358.

Ruckdeschel, K., & Van Hartsma, K. (2001). The impact of live-in animals and plants on nursing home residents: a pilot longitudinal investigation. *Alzheimer's Care Quarterly*, 2(4), 17-27.

Sellers, D. (2005). The evaluation of an animal assisted therapy intervention for elders with dementia in long-term care. *Activities, Adaptation & Aging*, 30(1), 61-77.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Hämtad 1 december, 2011 från Riksdagen: <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2001:453>

Shanley, C., Russell, C., Middleton, H., & Simpson-Young, V. (2011). Living through end-stage dementia: The experiences and expressed needs of family carers. *Dementia*, 10(3), 325-40.

Statens beredning för medicinsk utvärdering. (2006). *Demens- se människan bakom sjukdomen*. Hämtad 1 november, 2011 från SBU: <http://www.sbu.se/sv/Vetenskap--Praxis/Vetenskap-och-praxis/Demens---se-manniskan-bakom-sjukdomen/>

Vetenskapsrådet. (2011). God forskningsred. Vetenskapsrådets rapportserie. Hämtad 16 februari, 2012, från: <http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/God+forskningsred+2011.1.pdf>

Vårdhundskolan, (u.å.). Hämtad 11 december, 2011, från: <http://www.vardhundskolan.se/>

Walsh, P., Mertin, P., Verlander, D., & Pollard, C. (1995). The effects of a 'pets as therapy' dog on persons with dementia in a psychiatric ward. *Australian Occupational Therapy Journal*, 42, 161-166.

Willman, A., Stoltz, P., & Bahtshevani, C. (2011). *Evidensbaserad omvårdnad: En bro mellan forskning och klinisk verksamhet*. (3: je uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Ziegler-Graham, K., Brookmeyer, R., Johnson, E., & Arrighi, H. (2008). Worldwide variation in the doubling time of Alzheimer's disease incidence rates. *Alzheimer's Dement*, 4(5), 316-23.

Zisselman, M., Rovner, B., Shmueli, Y., & Ferrie, B. (1995). A pet therapy intervention with geriatric psychiatry inpatients. *The American Journal of Occupational Therapy*, 50(1), 47-51.

Författare År Land	Titel	Syfte	Metod	Deltagare (bortfall)	Resultat	Kvalitet Typ
Churchill, M., Safaoui, J., McCabe, B., & Baun, M., 1999 USA	Using a Therapy Dog to Alleviate the Agitation and Desocialization of People With Alzheimer`s Disease	Undersöka vårdhundens betydelse på agiterat beteende och socialisering hos personer med Alzheimers sjukdom och närbesläktade störningar förenligt med "sundown syndrome". Sekundärt att fastställa om förändringar i agiterat beteende och socialisering hade samband med graden av demenssjukdomen.	Observationsstudie. En experimentell upprepad mätning med försökspersonerna. Videospelningar under två slumpmässigt valda förhållanden med eller utan hund.	n = 32 (4)	Totalt sett var förekomsten av agiterat beteende lågt under hela observationstiden. Största effekten av vårdhundens närvaro var statistiskt signifikant och interaktionen mellan hunden och tiden skilde sig inte statistiskt signifikant. Vårdhundens närvaro förbättrade socialisering genom att öka uttrycken i ord, leenden, blickar, lutningar och beröring. Graden av demenssjukdom var inte signifikant korrelerad till ökning av socialisering och sänkning av agitation i närvaro av vårdhunden.	I CCT
Fritz, C., Farver, T., Kass, P., & Hart, L., 1995 USA	Association with Companion Animals and the Expression of Noncognitive Symptoms in Alzheimer`s Patients	Fastställa effekten av umgänge med sällskapsdjur på utveckling av kognitivt beteende och uttryck av åtföljande ickekognitiva symtom hos personer med Alzheimers sjukdom som bor hemma.	Enkätundersökning. Två grupper jämfördes. Den ena gruppen hade kontakt med sällskapsdjur och den andra utan kontakt. Vårdaren svarade på enkäten. Vårdarna intervjuades om ickekognitiva symtom hos personer med Alzheimers sjukdom.	n = 146 (82)	Personer med Alzheimers sjukdom som umgicks med sällskapsdjur (hundar och katter) visade lägre prevalens av några ickekognitiva beteenden jämfört med personer som inte hade någon kontakt med sällskapsdjur. Speciellt tycks sällskapsdjurens närvaro i personers hem dämpa oron och aggressivitet. Episoder av oro, verbal aggression och hyperaktivitet rapporterades mer sällan hos personer som spenderade mer tid med sällskapsdjur.	III CCT

Kanamori, M., Suzuki, M., Yamamoto, K., Kanda, M., Matsui, Y., Kojima, E., Fukawa, H., Sugita, T., & Oshiro, H., 2001 Japan	A day care program and evaluation of animal-assisted therapy (AAT) for the elderly with senile dementia	Undersöka nyttan av AAT hos senildementa patienter genom kognitiva och fysiska funktionella analyser samt endokrinologiska stressvärderingar.	Två grupper jämfördes, den ena gruppen hade AAT och den andra gruppen hade inte AAT. Jämförelser gjordes före AAT och tre månader senare. Mätningar med MMSE (Mini-Mental State Exam) och N-ADL (Nishimuras ADL) före och efter interventionen. Intervju med familjen om beteendestörningar vid Alzheimerssjukdom (Behave- AD) Salivprov (Cg A) angående endokrinologiska stressvärderingar.	n = 27 (0)	Mätningarna i MMSE och N-ADL visade förbättring hos gruppen med AAT efter tre månader medan värden sjönk något i gruppen utan AAT. Problembeteenden sjönk sammanlagt i gruppen med AAT och ökade i gruppen utan AAT. Medelvärde i salivprovet sjönk något efter första AAT-session och ännu mera efter sista AAT-session i experimentgruppen. I kontrollgruppen ökade medelvärdet något efter AAT intervention.	III CCT
Kawamura, N., Niiyama, M., & Niiyama, H., 2009 Japan	Animal-Assisted Activity Experiences of Institutionalized Japanese Older Adults	Fastställa hur institutionaliserade japanska äldre kvinnor uppfattar AAA och hur deras uppfattning kan vara relevant för klinisk omvårdnadsutövning i AAA sammanhang.	Halvstrukturerade intervjuer som analyserades genom att använda fenomenologiska procedurer baserade på Colaizzis fenomenologiska metodologi. Alla deltagare led av olika grad av demens men kunde ändå delta i intervjuer.	n = 8 (0)	Deltagarna fick positiva känslor för hundar, de fick ökad självförtroende. Terapin framkallade gamla minnen om hundar. Det blev ett avbrott i dagliga rutiner. Hundarna ökade interaktionen mellan boenden och kommunikationen med volontärer. Omvårdnaden i AAA sammanhang ledde till möjligheten för boenden att fullt kunna utnyttja sin kapacitet.	III K
Kawamura, N., Niiyama,	Long-term evaluation of animal-assisted	Utvärdera psykologiska och	Mätning av psykiska och fysiska funktioner	n = 10 (0)	Efter sex månaders deltagande i vårdhundssessioner förbättrades	III P

M., & Niiyama, H., 2007 Japan	therapy for institutionalized elderly people: a preliminary result	beteendemässiga effekter av AAT hos äldre personer på vårdhem på lång sikt.	med hjälp av GBS Scale Japanese Version (GBSS-J) och Mental Function Impairment Scale (MENFIS). Data samlades fyra gånger under perioden 2003-2005. Deltagarna kunde inte själva svara på frågor pga sin demenssjukdom utan det var personalens noteringar som användes som svar.		deltagarnas mentala funktioner, däremot försämrades de motoriska funktionerna. Men efter ytterligare sex månader försämrades också de mentala funktionerna något. De emotionella funktionerna förbättrades fortlöpande under hela undersökningstiden.	
Kongable, L., Buckwalter, K., & Stolley, J., 1989 USA	The effects of Pet therapy on the Social Behavior of Institutionalized Alzheimer`s Clients	Studien hade två hypoteser. 1. Personer med Alzheimers sjukdom på en specialvårdsavdelning ökar socialt beteende när en vårdhund vistas permanent på avdelningen. 2. Vårdhundens närvaro ökar den sociala interaktionen mer i individuella än i grupsittningar.	Observationsstudie under sex tillfällen genomfördes i två sittningar, individuellt och i grupp (före terapin, under hundbesöken och när hunden var permanent placerat på boendet). Observationsdata samlades genom att använda observationschecklista.	n = 12 (0)	1. Personer med Alzheimers sjukdom ökade signifikant sitt sociala beteende under tiden vårdhunden var närvarande. Fem stycken negativa reaktioner ägde rum mot vårdhunden i grupsittningar när hunden var på besök och tre stycken till när hunden vistades permanent på avdelningen. Reaktionerna kom från samma två personerna. 2. Denna hypotes stöddes inte av studien.	II P
Kramer, S., Friedmann, E., & Bernstein, P., 2009	Comparison of the Effect of Human Interaction, Animal-Assisted Therapy, and AIBO-Assisted	Utvärdera socialt beteende av boende med demenssjukdom på ålderdomshem under	En beteendeobservationsmetod genomfördes för att jämföra initiering, respons, verbalt och	n = 18 (0)	Alla tre sociala objekten (en person ensam, med hund och med AIBO) stimulerade till sociala interaktiva beteenden hos boenden. Alla tre stimulerade till diskussioner, beröring, blickar, leenden och skrattanden.	II P

USA	Therapy on Long-Term Care Residents with Dementia	besök av en person ensam, med en levande hund och med AIBO (en robohund, tillverkad av Sony Inc). Speciellt intresse riktades på AIBO; om den kunde stimulera social interaktion mellan boenden så som den levande hunden gjorde och om det var så, kunde hunden ersättas med AIBO som kunde ge hundens fördelar utan de nackdelar som är relaterade till levande djurens besök.	ickeverbalt socialt beteende av deltagarna under alla tre behandlingstillfällen. Beteenden som observerades var diskussioner, leenden och skratt, blickar, handgester och beröring.		AIBO är ett värdefullt verktyg i situationer där terapin med levande hundar eller andra levande djur inte är genomförbara.	
Marx, M., Cohen-Mansfield, J., Regier, N., Dakheel-Ali, M., Srihari, A., & Thein, K., 2010 USA	The Impact of Different Dog-related Stimuli on Engagement of Persons With Dementia	Empirisk utvärdering av effekten av AAT på personer med demenssjukdom på vårdhem.	Observationsstudie genom att systematiskt observera engagemanget med OME (Observational Measurement of Engagement). Engagemangstimuli var hundvalpsvideo, hundfärgläggningsaktivitet, plyschhund, robohund och tre hundar i olika storlek.	n = 56 (0)	Personer med demenssjukdom kan engageras med hundrelaterad stimulus. De flesta reagerade mest positivt för riktiga hundar i kontrast med endast någon positiv attityd för hundfärgläggningsaktivitet. Robohunden, hundvalpsvideon och plyschhunden fick också positiva inställningar från de personerna. Statistiska analyser visade inte signifikanta skillnader i engagemangens varaktighet men de boenden var längst engagerade med hundvalpsvideo, följd av riktiga hundar, robohunden, plyschhunden och sist med hundfärgläggningsaktivitet. Studien visade	I P

					även att de boende föredrog den stora hunden framför den mellanstora eller den lilla hunden.	
McCabe, B., Baun, M., Speich, D., & Agrawal, S., 2002 USA	Resident Dog in the Alzheimer`s Special Care Unit	Undersöka effekten av introduktion av permanent vårdhund på problembeteendet hos personer med Alzheimerssjukdom på skärskilt boende och jämföra användandet av farmakologiska medel i behandlingen av beteendeproblem före och en månad efter introduktion av permanent vårdhund på skärskilt boende.	En upprepad mätning av deltagarnas beteende gjordes. Personalen använde NHBPS (the Nursing Home Behavior Problem Scale)för att dokumentera problembeteenden före vårdhundens ankomst och veckovis under fyra veckor när hunden bevistade på boendet. Användandet av medicin mot problembeteenden dokumenterades under samma tid.	n = 22 (0)	Det var oavbruten sänkning av beteendeproblem under dagskiftet jämfört med kvällsskiftet över fyra veckors period. Totalt var beteendeproblemen signifikant mindre under kvällsskiftet jämfört med dagskiftet. Doser och frekvensen av fastställd medicinering förblev konstant genom studien.	I P
Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., Negretti, F., Sacchetti, C., & Atti, A., 2011 Italien	Pet therapy in elderly patients with mental illness	Utvärdera effekter av AAT på kognitiv funktion, sinnesstämning och uppfattad livskvalitet av äldre innesliggande patienter som är påverkade av demens, depression och psykoser.	Mätning av kognitiv funktion med MMSE (Mini-Mental State Examination) och sinnesstämning med 15- items GDS (Geriatric Depression Scale) och självuppskattad livskvalitetsenkät. Dessa mätningar gjordes före och efter AAT- intervention som varade i sex veckor. Mätningarna gjordes både i AAT- grupp och i en kontrollgrupp.	n = 25 (04)	AAT är en effektiv metod för att förbättra depressiva symtom och kognitiva funktioner hos boenden med mentala sjukdomar (demens, depression, psykoser) på vårdhem.	III CCT

<p>Mossello, E., Ridolfi, A., Mello, A., Lorenzini, G., Mugnai, F., Piccini, C., Barone, D., Peruzzi, A., Masotti, G., & Marchionni, N., 2011 Italien</p>	<p>Animal-assisted activity and emotional status of patients with Alzheimer`s disease in a day care</p>	<p>Fastställa effekten av AAA med hundar på kognitiv funktion, beteende och psykologiska symptom av demens (BPSD), emotionellt status och motorisk aktivitet hos svårt Alzheimerssjuka personer.</p>	<p>Tre upprepade mätningar med två veckors pre-intervention (vanlig dagvårdsaktivitet), tre veckors kontrollaktivitet med plyschhund och tre veckors AAA. Kognitiv funktion (Severe Impairment Battery), sinnesstämning(Cornell Scale for Depression in Dementia; CSDD), BPSD (Neuropsychiatric Inventory, NPI) och agitering (Cohen-Mansfield Agitation Inventory; CMAI) fastställdes före interventionen och efter varje period. För att mäta emotionellt status användes OERS (Observed Emotion Rating Scale) och ABMI (Agitated Behavior Mapping Instrument) samt en checklista för motorisk aktivitet.</p>	<p>n = 10 (0)</p>	<p>Oron och sorgen sjönk och positiva emotionella och motoriska aktiviteter ökade med AAA jämfört med kontrollaktiviteter.</p>	<p>III P</p>
<p>Richeson, N., 2003 USA</p>	<p>Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia</p>	<p>Undersöka effekter på terapeutisk rekreation genom att använda AAT mot agiterat beteende och i sociala interaktioner hos</p>	<p>Denna pilotstudie använde kvasiexperimentell tidserie design med tre faser: utgångsläget A före interventionen, post-test B efter tre veckors</p>	<p>n = 17 (2)</p>	<p>Terapeutisk rekreation med AAT kan sänka agiterat beteende och öka sociala interaktioner hos personer med demenssjukdom.</p>	<p>II CCT</p>

		<p>äldre med demenssjukdom.</p>	<p>intervention och uppföljning C tre veckor efter att interventionen hade avslutats. Deltagarna betraktades som sin egen kontrollgrupp. CMAI (observationschecklista) användes för att registrera agiterat beteende. Ett datasamlingsverktyg (flow sheet) användes för att bestämma om deltagarnas sociala interaktion ökade efter interaktionen mellan vårdhund och dennes förare.</p>			
<p>Ruckdeschel, K., & Van Hartsma, K., 2001 USA</p>	<p>The Impact of Live-in Animals and Plants on Nursing Home Residents: A Pilot Longitudinal Investigation</p>	<p>Utvärdera effekten på livskvalitet hos äldre med mild grad av demenssjukdom, tillfredsställelse med omvårdnaden, social och emotionell funktion av införandet av hund, katter, fåglar och levande växter på ett vårdhem.</p>	<p>Intervju- och observationsstudie. De boende intervjuades och observerades före interventionen och sex månader efter introduktionen av interventionen. För att undersöka deltagarnas kognitiva funktion användes MMSE. Med PAS (the pet attitude Survey) mättes attityder mot husdjur. Även QoL-AD (the Quality of Life in Dementia Scale) användes.</p>	<p>n = 26 (0)</p>	<p>De med högre kognitiv status hade en signifikant sänkning av sin känsla av kontroll efter att djur och växter infördes. De var även mer positivt engagerade i sin miljö. De som tyckte om husdjur visade vid upprepning av mätningen ökning i positivt engagemang i sin miljö. En minskning av oron observerades också. Observationer av emotionell och social funktion visade att deltagarna njöt mer när djuren var närvarande. De som hade lägre sympati för djur visade ökad förvirring när djuren var närvarande.</p>	<p>III P</p>

Sellers, D., 2005 USA	The Evaluation of an Animal Assisted Therapy Intervention for Elders with Dementia in Long-Term Care	Undersöka effekter av AAT på socialt och agiterat beteende hos äldre personer med demenssjukdom boende på vårdhem.	Studien använde tillämpad forskning och var en experimentell fallstudie. Deltagarna videofilmades individuellt i fyra faser under fem dagar/fas: före interventionen, under interventionen och repetitioner av de föregående faserna. Beteenden definierades och kodades med hjälp av två instruments: ABMI och SBOC (Social Behavior Observation Checklist).	n = 4 (0)	AAT-interventionen gav effekt på ökning av sociala beteenden och sänkning av agiterat beteende hos dessa äldre personer med demenssjukdom.	I P
Walsh, P., Mertin, P., Verlander, D., & Pollard, C., 1995 Australien	The effects of a 'pets as therapy' dog on persons with dementia in a psychiatric ward	Mäta effekten av hundens närvaro på patienterna på två slutenvårdsavdelningar på ett stort psykiatriskt sjukhus.	AAT-grupp och kontrollgrupp jämfördes med varandra. Patienterna värderades med flera olika uppskattningsskalor och fysiologiska mått: LPRS (London Psycho-Geriatric Rating Scale), BCABS (Brighton Clinic Adaptive Behaviour Scale), Diastolic Blood Pressure, Heart rate, Ward noise levels.	n = 14 (1)	Resultat för LPRS och BCABS visade ingen signifikant skillnad mellan AAT-grupp och kontrollgrupp före och efter interventionen. Ingen signifikant skillnad kunde mätas mellan grupperna angående både systoliskt och diastoliskt blodtryck men det fanns en lätt nedgång av medelvärdet av det diastoliska blodtrycket i AAT-gruppen under 12-veckors period. Det fanns en signifikant reduktion av hjärtslag i AAT-gruppen från före till efter interventionen. Analysen av avdelningarnas ljudnivå under 12-veckors period visade sänkt nivå endast i AAT-gruppen.	II CCT
Zisselman, M., Rovner, B., Shmueli,	A Pet Therapy Intervention With Geriatric Psychiatry	Utvärdera vårdhundens betydelse på	Observationsstudie. Deltagarna delades slumpmässigt i en	n = 58 (0)	Det fanns ingen signifikant skillnad enligt MOSES skalan mellan eller i grupperna före eller efter behandlingen men deltagare	I RCT

Y., & Ferrie, P., 1995 USA	Inpatients	patienter på geriatriska psykiatriska avdelningen. Patienterna var personer med kroniska åldersrelaterade psykiatriska, medicinska och neurologiska sjukdomar som depression, demens, Parkinsonssjukdom och stroke.	testgrupp och i en kontrollgrupp. Interventionen gjordes under fem på varandra följande dagar med båda grupper. Testgruppen hade en timmes hundbesök per dag och kontrollgruppen hade under samma tid andra övningar. Mini-Mental State Examinations gjordes redan när patienterna hamnade på sjukhus. The Multidimensional Observation Scale for Elderly Subjects (MOSES) användes för att fastställa personers funktionalitet och respons för behandlingen. Statistiska analyser genomfördes med hjälp av "Statistical Package for the Social Sciences, version 4.0."		som fick AAT visade minskad irriterad beteende efter interventionen. Majoriteten av deltagarna i båda grupper visade förbättrad eller stabilt resultat i tre av MOSES undergrupper: Att klara sig själv-funktionen, irriterat beteende och tillbakadragande beteende.	
-------------------------------	------------	---	---	--	---	--

Randomiserad kontrollerad studie (RCT), Klinisk kontrollerad studie (CCT), Icke - kontrollerad studie (P), Retrospektiv studie (R), Kvalitativ studie (K)

I = Hög, II = Medel, III = Låg

KOD OCH KLASSIFICERING	VETENSKAPLIG KVALITET		
	I = Hög kvalitet	II = Medel	III = Låg kvalitet
Randomiserad kontrollerad studie/Randomised controlled trial (RCT) är prospektiv och innebär jämförelse mellan en kontrollgrupp och en eller flera experimentgrupper.	Större välplanerad och välgenomförd multicenterstudie med adekvat beskrivning av protokoll, material och metoder inklusive behandlingsteknik. Antalet patienter/deltagare tillräckligt stort för att besvara frågeställningen. Adekvata statistiska metoder.	*	Randomiserad studie med få patienter/deltagare och/eller för många delstudier, vilket ger otillräcklig statistisk styrka. Bristfälligt antal patienter/deltagare, otillräckligt beskrivet eller stort bortfall.
Klinisk kontrollerad studie/Clinical controlled trial (CCT) är prospektiv och innebär jämförelse mellan kontrollgrupp och en eller flera experimentgrupper. Är inte randomiserad.	Välplanerad och välgenomförd studie med adekvat beskrivning av protokoll, material och metoder inklusive behandlingsteknik. Antalet patienter/deltagare tillräckligt stort för att besvara frågeställningen. Adekvata statistiska metoder.	*	Begränsat/för få patienter/deltagare, metoden otillräckligt beskriven, brister i genomförande och tveksamma statistiska metoder.
Icke- kontrollerad studie (P) är prospektiv men utan relevant och samtida kontrollgrupp.	Väldefinierad frågeställning, tillräckligt antal patienter/deltagare och adekvata statistiska metoder.	*	Begränsat/för få patienter/deltagare, metoden otillräckligt beskriven, brister i genomförande och tveksamma statistiska metoder.
Retrospektiv studie (R) är en analys av historiskt material som relateras till något som redan har inträffat, exempelvis journalhandlingar.	Antal patienter/deltagare tillräckligt stort för att besvara frågeställningen. Väl planerad och välgenomförd studie med adekvat beskrivning av protokoll, material och metoder.	*	Begränsat/för få patienter/deltagare, metoden otillräckligt beskriven, brister i genomförande och tveksamma statistiska metoder.
Kvalitativ studie (K) är vanligen en undersökning där avsikten är att studera fenomen eller tolka mening, upplevelser och erfarenheter utifrån de utforskades perspektiv. Avsikten kan också vara att utveckla begrepp och begreppsmässiga strukturer (teorier och modeller).	Klart beskriven kontext (sammanhang). Motiverat urval. Välbeskriven urvalsprocess; datainsamlingsmetod, transkriberingsprocess och analysmetod. Beskrivna tillförlitlighets/reliabilitetshänsyn. Interaktionen mellan data och tolkning påvisas. Metodkritik.	*	Dåligt/vagt formulerad frågeställning. Patient/deltagargruppen för otillräckligt beskriven. Metod/analys ej tillräckligt beskriven. Bristfällig resultatredovisning.

* Några av kriterierna utifrån I = Hög kvalitet är inte uppfyllda men den vetenskapliga kvaliteten värderas högre än III = Låg kvalitet.